

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 2

לע"נ גבריאל בן לאה ז"ל • נלב"ע י"ד ניסן תשס"ג

is Dedicated in loving memory of
Gabriel (Cabra) Bildirici

*by his wife Nina Bildirici
and his children & grandchildren*

is fit to pour water over the hands, even a deaf-mute, an insane person, or a minor. If no one else is present, one may hold the vessel between his knees and pour onto his hands or tilt the barrel over his hands and wash; or wash one hand, pouring with one onto the other, and again pouring with the first onto the second. And [even] a monkey may wash a person's hands for him. (3) A watering trough, into which a person pours [water] drawn by hand or with a wheel, and the water flows from it into a channel to water vegetables or livestock: if one sets his hands into the trough and the water passes and flows over his hands, it is not considered washing, because there is no one pouring it onto his hands [since the water is now flowing on its own]. But if his hands are close to the place where the bucket is poured out, so that the water that flows onto his hands comes as a result of the person's pouring, it is considered as washing.

חַרֵּשׁ שׁוֹטֵה וְקֶטֶן. אִם אֵין שָׁם אַחֲרַי מִנִּיחַ הַכֵּל בֵּין בְּרַכְיוֹ וְצֶק עַל יָדָיו אוֹ יֵטֵה הַחֲבִית עַל יָדָיו וְיֵטֵל אוֹ נוֹטֵל יָדוֹ אַחַת וְצֶק בְּזוֹ עַל זוֹ וְחֹזֵר וְצֶק בְּרֵאשׁוֹנָה עַל הַשְּׂנִיָּה. וְהַקּוֹף נוֹטֵל לְיָדָיִם: גַּ הַשְּׁקֵת שְׂדוּלָה אֲדָם בְּיָדוֹ אוֹ בְּגִלְגָּל וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ וְהַמַּיִם נִמְשָׁכִין מִמֶּנָּה בְּאִמָּהּ וְהוֹלְכִין וּמִשְׁקִין הַיְרֻקוֹת אוֹ הַבְּהֵמָה וְהַנִּיחַ יָדָיו בַּשְּׁקֵת וְעָבְרוּ הַמַּיִם וְשִׁטְפוּ עַל יָדָיו לֹא עָלְתָה לוֹ נְטִילָה שְׁהָרִי אֵין כְּאֵן נוֹתֵן עַל יָדָיו. וְאִם הָיוּ יָדָיו קְרוּבוֹת לְשִׁפִּיכַת הַדָּלִי עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמַּיִם שֶׁשִּׁטְפוּ עַל יָדָיו מִכַּח נְתִיבַת הָאָדָם עָלְתָה לוֹ נְטִילָה:

VAYEILECH FOR THURSDAY NIGHT

וילך ליל ששי

צירוף יהוה

כּו אֲרִי אֲנִי יִדְעֵנָא יְתָ סְרַבְנוּתָךְ וְיְתָ קַדְלָךְ דְּקִשְׁיָא הָא בְּעַד אֲנָא קָיָם עִמָּכוֹן יוֹמָא דִּין מְסַרְבִּין תְּוִיתוֹן קָדָם יְיָ וְאָף אֲרִי בְּתַר דְּאִמּוֹת: כּח כְּנִישׁוֹ לְוִתִּי יְתָ פֶל סְבִי שְׁבִטִיכוֹן

כּו כִּי אֲנֹכִי יִדְעֵתִי אֶת־מַרְיָךְ וְאֶת־עַרְפְּךָ הַקְּשָׁה הֵן בְּעוֹדֵנִי חִי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמָּרִים הֵייתֶם עִם־יְדוּהָ וְאָף כִּי־אֲחֲרַי מוֹתִי: שְׁנִי מִפְטִיר כּח הַקְּהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זְקֵנֵי שְׁבִטֵיכֶם

(27) For I know your rebellious spirit and your stubbornness. Even while I am alive with you today — you are rebelling against the Lord, and also after my death! (28) Assemble to me all the elders of your tribes, and your policemen,

RASHI

רש"י

(28) **Assemble to me** — [See Numbers (כח) הַקְּהִילוּ אֵלַי. וְלֹא תִקְעוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם (10:2-3,7), where trumpets were to be blown to assemble the people.] On this day, however, they did not blow the trumpets in order to assemble the congregation together, because the verse says (Numbers 10:2), "Make for yourself [two trumpets of silver ... and they will be for you to call the assembly]." [Now, this was a commandment to Moshe, because "for yourself" and "for you" are both written in the singular

וְסָרְכִיכֹן וְאִמְלֵל קְדָמִיהוֹן יִתְּ
פְתַגְמִיָּא הָאֵלִין וְאִסְהַד בְּהוֹן יִתְּ
שְׂמִיָּא וְיִתְּ אַרְעָא: כט אַרְי
יִדְעָנָא בְּתַר דְּאִמּוֹת אַרְי חֲבֵלָא
תַּחְבְּלוֹן וְתִסְטוֹן מִן אַרְחָא דִּי

וְשִׁטְרִיכֶם וְאִדְבַרְהָ בְּאִזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וְאֶעֱיֵדָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ: כט כִּי יִדְעֵתִי אַחֲרַי מוֹתִי כִּי־הַשְּׁחַת
תִּשְׁחָתוּן וְסָרְתֶם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי

and I shall speak these words [so that] they will hear [them], and I shall call upon the heaven and the earth as witnesses for them. (29) For I know that after my death, you will surely become corrupted, and deviate from the way which I

RASHI

רש"י

form, and thus, this commandment was directed personally to Moshe. Hence, Moshe made these trumpets and kept them in his possession.] However, throughout Moshe's lifetime [and up till that day of his passing,] Moshe had not yet transferred these trumpets over to Yehoshua's authority [for him to use]. Moreover, these trumpets were hidden away even during Moshe's lifetime, prior to the day of his passing, thus affirming the words of the verse (Ecclesiastes 8:8), "There is no control on the day of death" (Tanchuma Behaalotcha 10). I shall call upon the heaven and the

בְּחֻצוֹצְרוֹת לְהַקְהִיל אֶת הַקְּהָל לְפִי שְׁנֹאמַר עֲשֵׂה לְךָ וְלֹא הַשְּׁלִיט יְהוֹשֻׁעַ עֲלֵיהֶם וְאֵף בְּחַיֵּיו נִגְנְזוּ קוֹדֵם יוֹם מוֹתוֹ (ס"א בְּיוֹם מוֹתוֹ) לְקַיֵּם מַה שְׁנֹאמַר וְאִין שְׁלֹטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת: וְאֶעֱיֵדָה בָּם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְאִ"ת הָרִי כְּבַר הַעִיד לְמַעַל הַעֵיּוֹדוֹתֵי בְּכֶם הַיּוֹם וְגו' הֵתֵם לְיִשְׂרָאֵל אָמַר אָבֵל לְשָׁמַיִם וְלְאָרֶץ לֹא אָמַר וְעַבְשִׁיו בָּא לְוֹמַר הָאִזְיֵנו הַשָּׁמַיִם וְגו': (כט) אַחֲרַי מוֹתִי כִּי הַשְּׁחַת תִּשְׁחִיתוּן. וְהָרִי כֹל יְמוֹת יְהוֹשֻׁעַ לֹא הִשְׁחִיתוּ שְׁנֹאמַר וַיַּעֲבֵד יִשְׂרָאֵל אֶת ה' כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ מִכָּאֵן שֶׁתִּלְמִידוֹ שֶׁל אָדָם חָבִיב עָלָיו כְּגוֹפוֹ כֹּל זְמַן שֶׁיְהוֹשֻׁעַ חַי הִיָּה נִרְאָה לְמֹשֶׁה בְּאֵלוֹ הוּא חַי:

earth as witnesses for them — *You might object, "But did God not already call them as witnesses earlier (Deuteronomy 30:19) [saying, I call upon the heaven and the earth as witnesses]?" [In answer to this, we learn that] in the earlier verse (Deuteronomy 30:19), God was addressing Israel [regarding this matter], but He was not directly addressing the heaven and the earth at that time. Now, however, God [addresses the heaven and the earth directly, calling them as witnesses, and] introduces the next passage (Deuteronomy 32:1): "Listen, O Heavens ...." (29) [For I know that] after my death, you will surely become corrupted — But actually, throughout all the days of Yehoshua, the Jews did not become corrupt, for the verse states (Judges 2:7), "And the people served the Lord all the days of Yehoshua." [What, then, did Moshe mean when he said that the Jews would become corrupted after his death?] We learn from here, that one's student is as dear to a man as his own self. For all the period of time that Yehoshua was alive [even after Moshe's passing], for Moshe, it was as though he himself was alive. [Hence, when Moshe said "after my death," he was really alluding to the death of Yehoshua, thus referring to the period after Yehoshua's passing.]*

פקדית יתכון ותערע יתכון
 בשתא בסוף יומיא ארי
 תעבדון ית דביש קדם יי
 לארגזא קדמוהי בעובדי
 ידיכון: ומליל משה קדם כל
 קהלא דישראל ית פתגמי
 תושבחתא קדא עד דשלימו:
 פפפ

**אַתְּכֶם וְקִרְאת אֶתְכֶם הִרְעָה בְּאַחֲרֵית
 הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְדוּהָ
 לְהַכְעִיסוֹ בַּמַּעֲשֵׂה יְדִיכֶם: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
 בְּאָזְנֵי כָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
 הַזֹּאת עַד תַּמָּם: פ פ פ**

had commanded you. Consequently, the evil will befall you at the end of days, because you did evil in the eyes of the Lord, to provoke Him to anger through the work of your hands. (30) Then, Moshe spoke to all the assembly of Israel [so that] they heard the words of the following song, until their very end:

(Return to the beginning of the Parshah and read 22 verses.)

VAYEILECH FOR FRIDAY **וילך ליום ששי**

הפטרת וילך
 בחושע פרק יד

ב שובה ישראל עד ידוה אלהיך כי כשלת בעונך: ג קחו עמכם דברים ושובו אלי ידוה אמרו אליו כל־תשא עון וקח־טוב ונשלמה פרים שפתינו: ד אשור | לא וישענו על־סוס לא נרכב ולא־נאמר עוד אלהינו למעשה ידנו אשר־בך ירחם יתום: ה ארפא משוכתם אהבם נדבה כי שב אפי ממנו: ו אהיה כסל לישראל יברח בשושנה ונד שרשיו כלבנון: ז ילכו וינקותיו ויהי כזית הזדו וריח לו כלבנון: ח ישובו ישבי בצלו יחיו דגן ויפרחו כגפן וקרו בנין לבנון: ט אפרים מה־לי עוד לעצבים אני ענית ואשורנו אני בברוש רענן ממני פריך נמצא: י מי חכם ויבן אלה נבון וידעם כִּי־יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי יְדוּהָ וצדקים ילכו כם ופושעים יכשלו כם: יא מי־אל כמוד נשא עון ועבר על־פשע לשארית נחלתו לא־החזיק לעד אפו כִּי־חפץ חסד הוא: יב ישוב ירחמנו וכבש עונותינו ותשליך במצלות ים כל־חפאתם: יג התן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר־נשבעת לאבתינו מימי קדם: יד וידוה נתן קולו לפני חילו כי רב מאד מחנהו כי עצום עשה דברו כִּי־גָדוֹל יום־ידוה וגורא מאד ומי יכילנו: יו ונס־עתה נאם־ידוה שבו עדי בכל־לכבכם ובצום ובדבכי ובמספד: יז וקרעו לכבכם ואל־בנדיכם ושובו אלי ידוה אלהיכם כִּי־חנן ורחום הוא ארך אפים ורב־חסד ונתם על־הרעה: יח מי ידע ישוב ונתם והשאיר אחריו ברכה מנחה ונסד לידוה אלהיכם: יט תקעו שופר בציון קדש־צום קראו עצרה: כו אספד־עם קדשו קהל קבצו זקנים אספו עוללים ויונקי שדים יצא חתן מחדרו וכלה מחפתה: כז בין האולם ולמזבח יככו הכהנים משרתי ידוה ויאמרו חוסה ידוה על־עפד ואל־תתן נחלתך לתרפה למשלה כם גוים למה ואמרו בעמים איה אלהיכם: יח ויקנא ידוה לארצו ויחמל על־עמו: יט ויען ידוה ויאמר לעמו הנני שלח לכם את־הדגן והתירוש והיצהר ושבעתם אתו ולא־אתן אתכם עוד חרפה בגוים: כ ואת־הצפוני ארחיק מעליכם והדחתיו אל־ארץ ציה ושממה את־פניו אל הים הקדמני וכפו אלהים האחרון ועלה באשו ותעל צהנתו כי הגדיל לעשות: כא אל־תיראי אדמה גילי ושמחי כִּי־הגדיל ידוה לעשות: כב אל־תיראו בהמות שדי כי דשאו נאות מדבר כִּי־עין נשא פרוי תאנה ונפן נתנו חילם: כג ובגי ציון גילו ושמחו בידוה אלהיכם כִּי־נתן לכם את המורה לצדקה ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון: כד ומלאו הגרנות בר והשיקו הוקבים תירוש ויצהר: כה ושלמתי לכם את־השנים אשר אכל הארצה חילק והחסיל והגום חילי הגדול אשר שלחתי בכם: כו ואכלתם אכול ושבוע והללתם את־שם ידוה אלהיכם אשר־עשה עמכם להפליא ולא־יבשו עמי לעולם: